

İZMİR'DE ORGANİK TARIM PAZARI

Sebnem BORAN

İzmir gerek uygun iklimi gerekse de verimli toprakları ile Türkiye tarımında önemli bir yere sahiptir. Nüfusunun % 15'inin tarım sektöründe istihdam edilen kentte özellikle son yıllarda organik tarım konusunda gelişmeler kaydedilmiştir.

İzmir Tarım İl Müdürlüğü, Belediye, Eto Derneği ve Ege Üniversitesi ile ortaklaşa çalışmalar sonucunda Organik Açık Pazar çalışmaları devam etmektedir. Bununla birlikte, organik tarım eğitimleri ile organik tarım faaliyetlerine başlanması için çalışmalar yürütülmektedir.

İzmir, organik tarım üretim ve ihracatında öncü konumdadır. Türkiye'de organik tarım üretimi İzmir'de yoğunlaşmış olup, Türkiye'deki organik ürün ticaret ve ihracatının hatırı sayılır bir bölümü İzmir üzerinden gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de organik tarım, 1985 yılında İzmir'de ilk olarak kurutulmuş meyvelerle başlamış ve zamanla diğer tarım ürünlerinin eklenmesiyle ve daha önemlisi, ortak işleme tesislerinin, ihracat ve nakliye faaliyetlerinin gelişmesiyle artmıştır.

Üretimin yanında tüketim açısından İzmir'in gelişmesi amacıyla başlatılan "Organik Açık Pazarlar" projesi önem taşımakla birlikte; 2010 yılında Balçova, Bornova ve Karşıyaka ilçelerinde Organik Açık Semt Pazarlarının kurulması hedeflenmektedir.

İzmir halkının, açık pazarlarda, organik ürünleri doğru olarak tercih edebilmesi için, Organik logo, sertifika ve etiket-ambalaj konularında pazarda alışveriş eden tüketicilerin bilgilendirilmesine yönelik Semt Pazarlarında etkinlikler düzenlemek için çalışmalar sürdürülmektedir.

Yanı sıra; İzmir'in en büyük içme suyu kaynağı olan Tahtalı Baraj Havzasında ve korunması gereken özel sulak alanlarda içme suyunun ve doğal ortamın korunabilmesi için ideal tarımsal yetiştiricilik tarzının organik tarım olduğu bilinmektedir.

Baraj Havzalarında kalan orta ve uzak mesafe koruma alanlarında yörenin geleneksel ürünleri ile (Zeytin, Bağ, Bostan gibi) organik tarım yapılmakta, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından (Organik Tarım ve İTU için 18 YTL/ da) ve Ziraat Bankasının % 60 indirimli kredi olanakları ile üreticiler desteklenmektedir.

İzmir'de en fazla yetişen organik ürünler arasında zeytin, mısır, pamuk, üzüm ve incir yer almaktadır. 2009 yılında İzmir'de üretilen ürün çeşidi 119'a ulaşmış, 1.369 üretici 197.048 dekar alanda 47.437 ton ürün elde etmiştir.

AR&GE BÜLTEN 2010 KASIM – SEKTÖREL

Ülkemizde ise 2009 yılında üretilen ürün çeşidi 212 olup, 35.565 üretici 5.016.410 dekar alanda 983.715 ton ürün elde etmiştir.

Tablo 1: İzmir İli Organik Tarım verileri (2009);

	<u>İZMİR</u>	<u>TÜRKİYE</u>	<u>İZMİR'İN PAYI (%)</u>
Çiftçi Sayısı	1.369	35.565	3,8
Üretim Alanı (da)	197.048	5.016.410	3,9
Üretim (Ton)	47.437	983.715	4,8
Ürün Çeşidi	119	212	56,1

Kaynak: İzmir Tarım İl Müdürlüğü

Tablo 2: İlçeler İtibariyle İzmir İli Organik Tarım Üretimi (2009)

İLÇELER	Çiftçi Sayısı	Kullanılan Alan Da.	Ürün Çeşidi	Üretim Miktarı (Ton)	Önemli Ürün
Aliağa	1	3,17	2	16,67	Zeytin, Nar
Bayındır	146	1.472,34	6	1.582,46	Üzüm, Zeytin
Bergama	119	26.231,82	14	3.169,93	Çam Fıstığı, Pamuk
Beydağ	1	25.000,00	1	327,90	Kekik
Çeşme	3	138,81	3	104,50	Anason, Rezene
Dikili	6	2.898,85	2	1.411,00	Mısır, Pamuk
Foça	16	5.692,95	8	4.498,72	Zeytin, Domates
Karaburun	57	27.161,12	11	5.652,70	Zeytin, Enginar
Kemalpaşa	304	6.149,39	12	4.239,17	Üzüm, Zeytin
Kınık	31	2.695,80	1	39,09	Mısır
Kiraz	24	148,81	2	11,92	Zeytin, Kestane
Menderes	72	34.286,24	78	4.095,26	Mısır, Pamuk
Menemen	28	5.677,93	20	3.438,16	Pamuk, Buğday
Merkez	61	1.264,48	4	66,09	Üzüm, Zeytin
Ödemiş	35	1.480,26	4	1.272,05	Zeytin, Pamuk
Seferihisar	34	2.049,62	1	468,19	Zeytin
Selçuk	16	2.698,01	2	1.221,40	Zeytin, Badem
Tire	208	40.553,32	50	9.687,24	İncir, Zeytin, Ceviz ve Doğadan toplama ürünler
Torbalı	198	10.403,55	24	6.106,67	Zeytin, Mısır
Urla	9	1.041,23	3	27,78	Zeytin, Rezene
TOPLAM	1.369	197.047,71	119	47.436,90	

Kaynak: İzmir Tarım İl Müdürlüğü

AR&GE BÜLTEN 2010 KASIM – SEKTÖREL

İzmir’de organik ürün işleyen işletme sayısı 55’dir. Tire, Menderes, Karaburun, Bergama ve Kemalpaşa’da en fazla üretim alanı bulunmaktadır.

İzmir’de ürünler itibariyle organik tarım verilerine Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 3: İzmir İli Organik Tarımsal Üretim Verileri

Ürün Adı	Üretici Sayısı	Üretim alanı (da)	Tahmini Üretim (kg)	Verim (kg/da veya kg/ağaç)
Acur	1	33,90	50.000	1500
Adaçayı	1	50.000,00	1.500	0,03
Antepfıstığı	2	2,00	2.000	1000
Armut	4	148,60	96.600	650
Arpa	3	40,54	9.350	230
Ayçiçeği	21	659,99	142.400	215
Ayva	3	54,47	5.450	100
Badem	4	278,90	2.500	90
Bakla	1	33,90	350	100
Balkabağı	2	73,11	6.250	850
Bamya	4	82,14	4.800	580
Barbunya	1	82,14	1.500	180
Bezelye	3	440,68	197.000	447
Biber	9	204,06	154.060	755
Böğürtlen	1	50.000,00	3.000	0,6
Börülce	3	66,49	2.220	330
Brokoli	2	50,27	31.371	624
Buğday	54	1.426,13	543.671	381
Ceviz	38	661,91	62.090	100
Civanperçemi	1	50.000,00	1.000	0,2
Çam fıstığı	240	4.931,51	364.312	74
Çayır	5	110,28	0	0
Çilek	2	65.000,00	13.000	0,2
Çörekotu	1	50.000,00	15.000	0,3
Defne	1	50.000,00	5.000	0,1
Dere otu	1	13,93	1.000	72
Domates	22	552,98	2.712.794	4900
Dut	1	35,74	500	139
Ebegümeçi	1	50.000,00	1.000	0,02
Elma	19	55,64	166.926	3000

AR&GE BÜLTEN 2010 KASIM – SEKTÖREL

Enginar	7	7,27	11.000	1500
Erik	8	59,54	65.334	1097
Fasulye	4	123,87	6.750	550
Fiğ	8	290,67	61.886	213
Greyfurt	1	18,00	500	28
Hatmi	1	50.000,00	1.000	0,02
Havuç	2	45,80	2.500	550
Hayıt	1	50.000,00	1.000	0,02
Hıyar	3	140,00	28.000	200
Hünnap	1	0,69	100	145
Ihlamur	1	50.000,00	1.500	0,03
Isırgan otu	1	50.000,00	3.000	0,06
İspanak	3	33,90	172.785	1500
İncir	198	2.231,67	650.397	290
Kabak	3	65,89	10.000	150
Kantaron	1	50.000,00	1.500	0,03
Karabaş otu	1	50.000,00	10.000	0,2
Karnabahar	2	51,00	36.000	706
Karpuz	3	87,21	174.500	2000
Kavun	5	48,95	746.300	1500
Kayısı	2	48,17	2.000	400
Kereviz	2	48,12	2.000	420
Kestane	1	1,21	500	415
Kiraz	29	237,36	16.965	710
Kivi	1	14,70	150	10,20408
Kuşburnu	1	50.000,00	1.000	0,02
Lahana	1	33,90	20.000	590
Lahana(Brüksel)	1	33,90	20.000	590
Lahana(Kara)	1	33,90	10.000	339
Lavanta	1	50.000,00	1.000	0,02
Limon	1	14,70	200	14
Mandarin	8	29,42	34.212	1150
Mantar	1	50.000,00	142.000	2,84
Mersin	1	50.000,00	1.000	0,02
Mısır	198	4.602,84	4.617	1000
Mısır (silaj)	9	451,49	1.933.016	4300
Nadas	10	124,62	0	0
Nar	13	88,29	72.200	820
Nektarin	1	33,90	8.000	235,9882

AR&GE BÜLTEN 2010 KASIM – SEKTÖREL

Okaliptus	1	50.000,00	1.000	0,02
Pamuk	273	59.399,79	24.048.060	400
Pancar	1	35,74	1.000	27,97985
Papatya	1	50.000,00	1.000	0,02
Patates	3	274,36	248.000	900
Patlıcan	9	123,50	124.523	1000
Pazı	1	35,74	500	13,98993
Pırasa	4	68,74	7.128	103
Rezene	1	50.000,00	1.000	0,02
Roka	1	35,74	300	8,393956
Sarımsak	1	35,74	5.000	139,8993
Sarmaşık	1	50.000,00	1.000	0,02
Semiz otu	1	13,93	1.000	71,80813
Sığır kuyruğu	1	50.000,00	1.000	0,02
Soğan	2	27,14	7.423	270
Şeftali	1	35,74	7.000	195,859
Tere	1	35,74	300	8,393956
Üzüm	213	1621,673	844068	520
Yonca	3	137,00	74.927	550
Yulaf	1	8,30	2.490	300
Zeytin	796	18037,373	5307812,058	300

Kaynak: İzmir Tarım İl Müdürlüğü

Kentte, Organik tarım alanının toplam tarım alanı içindeki payı % 2,48'dir.

Ekolojik Fuarın bundan böyle İzmir'de gerçekleşecek olması İzmir'de organik tarımın gelişiminde önemli bir adımdır. İlki 6-9 Mayıs 2010 tarihleri arasında İzmir Fuarında gerçekleşen fuarda gıdadan tekstile, kozmetikten temizlik malzemelerine, alternatif enerji sistemlerinden ekolojik konuta, kullandığımız ambalajlardan eko-turizme kadar çok çeşitli ürünler sergilenmiştir.

Organik tarımda özelde İzmir ve genelde ülkemizde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine aşağıda yer verilmiştir.

Organik Tarımın Sorunları ve Çözüm Önerileri

1. Türkiye'de organik tarımın en büyük sorunu 'Pazar'dır. Organik tarım tamamen dış piyasaların ihtiyacına yönelik olarak ülkemizde başlamıştır. Günümüzde de yoğunlukla yurtdışından gelen talebin karşılanması amacıyla üretim yapılmaktadır. Sınırlı olarak yapılan organik üretimin maliyeti de yüksek olmaktadır. Yüksek maliyet ürünlerin fiyatlarına yansımakta, sonuç olarak, talep de düşük kalmaktadır. Organik tarımın yaygınlaşması için, bu kısır döngünün kırılması gerekmektedir. Bu nedenle, iç tüketim artırılmalıdır. İç tüketimin artırılabilmesi için;

- Tüketicilerin bilinçlendirilmesi, hem organik ürünleri tercih etmelerinin sağlanması, hem de organik ürünü diğer ürünlerden nasıl ayırt edebileceklerine ilişkin bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.
- Marketlerde ve açık pazarlarda organik ürünlerin doğru, standartlara uygun ve diğer ürünlerle rekabet şansını arttırabilecek şekilde sunulmasının sağlanması, bu amaçla denetimlerin yoğunlaştırılması gerekmektedir.
- Organik açık pazarların açılması, işler hale getirilmesi ve sürdürülebilmesi önem taşımaktadır.
- Organik ürünlerin satışının artırılması fiyatının ucuzluğu ile yakından ilişkilidir. Organik ürünlerin fiyatlarının Devletimizin destekleme politikaları ile diğer ürünlerle rekabet edebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

2. Organik girdilerin yeterli miktarda ve istenen yerde bulunamaması da bir diğer önemli sorundur. Organik Üretim miktarı az olduğundan, henüz yaygın organik girdi bayileri yaygınlaşmamıştır. Çoğu zaman istenen yerde ve zamanda yeterince bulunmamaktadır. Ayrıca organik girdilerin büyük kısmı ithal ve pahalı ürünlerdir. Dolayısı ile organik ürünlerin fiyatlarını arttırmaktadır.

Bu nedenle;

- Organik girdi üretecek firmaların teşvik edilmesi,
- Ülkemizde üretilmeyen organik girdilerin ithalatında kolaylıklar sağlanması,
- Organik ürünlerin yeterli olabildiği durumlarda, her tür üretim için öncelikle organik olan girdinin kullanılması için gerekli önlemlerin alınması
- Organik girdi tüketiminin teşvik edilmesi

önem arz etmektedir.

3. Organik üretim yapan çiftçilerimizde yeterince organik tarım bilincinin oluşmamış olması dolayısı ile bazen organik olarak yetiştirilmiş ürünlerde kalıntılara rastlanmaktadır. Organik ürünleri işleyen firmalar da, ürün alımı ve etiketleme konusunda yeterli özen ve dikkati göstermemektedir.

Organik üretim yapan çiftçilerimizin bilincinin artırılması için daha fazla eğitim, daha fazla denetim önemlidir. Bunu sağlamak amacıyla, organik tarım çalışmalarının baraj havzaları, doğal koruma alanları gibi özel koruma gerektiren alanlarda yoğunlaştırılması önemlidir.

Bu tür toplu olarak organik tarım yapılan yerler için 'Organik Tarım Kontrolörü' eğitimi almış teknik eleman istihdamının sağlanması, bu teknik elemanların sürekli olarak çiftçileri bilinçlendirmesi önemlidir.

4. Açık pazarların denetimi oldukça zor olmaktadır. Hem zabıtalara, hem pazarcılara, hem de tüketicilerin organik tarım, organik ürün, organik logo ve sertifika gibi konular da bilinçsiz oldukları gözlenmektedir.

Açık pazarların denetimini sağlamak için öncelikle tüketicilerin bilinçlendirilmesi önemlidir. Pazarcılar ve zabıtalara da eğitilmesi, belediyelerin, zabıtlara bu konuda görev ve sorumluluk vermesi sağlanmalıdır.

Bu konuda sorunun çözümü için;

- Açık pazarlarda organik ürün satışına yönelik ilgili mevzuatta uygun değişiklikler yapılarak “Organik Ürün Denetimi” konusunda Belediyelerin sorumluluk almasının sağlanması,
- Belediyelerin denetim işlevini yerine getirebilmesi için Pazar yeri başına en az bir Tarım veya Gıda Mühendisi istihdamının sağlanması ve bu elemanlara Organik Tarım Eğitimi verilmesi,
- Belediye zabıta birimlerinin “Organik Tarım Eğitimi” alması ve organik tarım denetimi için akredite edilmesi gerekmektedir.

5 Ülkemizde yeterince ‘Organik Açık Pazar’ bulunmamaktadır. Halen açık olan organik pazarlar ise istenen niteliklere sahip değildir.

Organik pazarların açılması, işlevini yerine getirmesi ve sürekliliğinin sağlanması için;

- Organik Açık Pazar Yönetmeliği’nin bir an önce çıkarılması,
- Pazara yönelik yeterli çeşitlilikte ve miktarda ürünü temin edebilecek organik ürün üreten çiftçilerin artması,
- Bu pazarları tercih edecek bilinçli tüketici sayısının artması gerekmektedir.

6. Bazı Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşlarının ithalatçı ülkelerin istedikleri normlara sahip olmaması, ithalatçı ülke normlarıyla, ülkemiz normlarının örtüşmemesi gibi sorunlar gibi nedenlerle ihracat konusunda sıkıntılar yaşanabilmektedir.

İthalatçı ülke normlarıyla, ülkemiz normlarının örtüşmesi yasal mevzuatın gelişmesi ile zaman içerisinde gerçekleşecektir. Ancak, bunun için Bakanlık yetkililerinin, kontrol sertifikasyon kuruluşları, ihracatçılar ve ilgili kuruluşlar bir araya gelerek, mevzuattaki boşlukların yarattığı sıkıntılar üzerine görüşmeleri gerekmektedir.

7. Organik ürünlerde kalıntı analizleri yapabilecek yeterince laboratuvar olmadığı gibi, tarama analizleri yapabilecek gelişmiş akredite laboratuvarlara da ihtiyaç bulunmaktadır.

Organik ürünlerde kalıntı analizleri yapabilecek laboratuvarın artması ancak organik üretimin artması sonucu olabilecektir. Tarama analizleri yapabilecek gelişmiş akredite laboratuvarlara olan ihtiyaç ise, İl Kontrol Laboratuvarlarının organik tarım akreditasyonunun sağlanması ile kısmen çözülebileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak; İzmir organik tarım ürünü ihracatına devam etmelidir. Bir başka deyişle, mevcut pazarlara hizmet etmeyi sürdürmelidir. Bununla birlikte; yenilikçilik ve rekabet gücü ölçütleri üzerinden organik tarımsal ürünlere katma değer eklenmesine çalışılmalıdır. Organik tarımsal ürünlere ek olarak organik gıda ürünleri geliştirilmelidir.

İzmir’de organik tarım ürünleri ve organik gıdalar için bir piyasa oluşturulmaya çalışılmalıdır. Bu sadece katma değer yaratmak amacıyla değil, aynı zamanda organik ürün üreticilerine ikinci bir piyasa oluşturmak için yapılmalıdır.

Kaynaklar:

- www.igeme.org.tr, *Organik Tarım Raporu*, 2010.
- İzmir Tarım İl Müdürlüğü *Brifing*, Kasım 2009.
- 2009 yılı İzmir İli *Organik Tarım Raporu*, İzmir İl Tarım Müdürlüğü.
- <http://www.izmir-tarim.gov.tr/index.asp?bimSayfa=organikTarim>
- Ege İhracatçı Birlikleri, *Organik Gıda Kümelenme Projesi*, Mart 2009.